

RANTASALMEN MUSTOSIA II

RANTASALMEN VAAHERMÄEN ASUINPAIKAN VAIHEITA 1706 – 2016

Monniukset, Juvoset, Ilvoset ja Eroset Vaahermäellä

Matias Eronen

Aluksi

Tässä artikkelissa jatkan tutkimukseni tuloksiin pohjautuvaa selostusta Mustosten Rantasalmen ensimmäisen asuinpaikan historiasta. Tämän artikkelini tiedot kattavat vuodet 1706 – 2016.

I Monniukset jatkavat tilalla

Arvi Taavinpoika Monnius jatkaa tilalla ainakin vuoteen 1712. Tila on edelleen rakuunatila, ja tilalla on myös sotilaan vaimo 1711, seuraavana vuonna jo leskenä.

Rantasalmen kirkonkirjoissa Monniuksen suvun asuinpaikkana on koko ajan Osikonmäki. Rantasalmen kirkonkirjojen mukaan Arvin aviopuoliso on Maria Pärnäinen. Heille syntyy ainakin poika Arvi sekä tytär Maria v. 1709.

Arvi Taavinpoika haudataan Rantasalmella 18.04.1742. Hän oli kuollessaan 65- vuotias eli Arvin syntymävuosi on 1677.

Arvin yksi sisar oli Helena Monni. Helena sai 1707 aviottoman tyttären Sophian Eerik Saastamoisen kanssa. Vuonna 1720 Helena avioitui kirkonkylästä olevan Kustaa Ruuskasen kanssa. Itsellinen Helena Monnitar haudattiin Rantasalmella 23.03.1760, hän oli kuollut 05.03.1760. Kuolinsyy oli polttotauti (*bränsj:*), ja hän oli iältään tällöin 88 vuotta. Syntymävuodeksi saadaan täten 1672 eli hän oli Arvin isosisko.

Arvin veli lienee ollut Eerik Monni, joka vihittiin Rantasalmella 08.04.1700 Elisabet Ikäheimottaren kanssa.

Edellistä sukupolvea edustaa Rantasalmella 15.01.1703 haudattu Katarina Henrikintr. Monni. Hän oli ilmeisesti kappalaisen Arvid Henricii Monniuksen veljen Henrik Henrikinpoika Monnin tytär.

Mainittakoon, että Leppävirran kihlakunnan oikeudessa esiintyy 1745 rakennusmestari Petter Colleniuksen vaimo Anna Monnia. Hän on Monniuksen suvun Leppävirran sukuhaaraa, ja hänen isänsä oli Leppävirran siltavouti Taavi Taavinpoika Monnius.

Arvi Arvinpoika Monni avioitui 04.04.1724 myös osikonmäkeläisen lesken Elisabet Hywättären kanssa. Perheeseen syntyykin sitten Anna-tytär 23.08.1725. Vaimon nimeksi mainitaan nyt Elisabet Puustitar, joten Liisa-vaimon oikea sukunimi lienee ollut Puustinen.

Isovihan jälkeen tehdyistä maa- ja henkikirjoista ilmenee, että ensin vuonna 1722 entinen kappalaisen Arvid Moneuksen ja Olli Juvosen tila Taavi Arvidinpojan hallussa 8 ja 1 veromarkoilla. Tässä on maininta, että tilan on kruunu ottanut haltuunsa (*Ett Hem´Crono Indragit*).

Tila on nyt mainittu koko ajan eli 1700 – 1800-luvuilla Syväisten kylässä.

Kuitenkin jo 1724 alkaen Arvi Taavinpoika vaimonsa ja poikansa, nimeltään myös Arvi, kanssa hallitsee tilaa. Heillä on apunaan renki Kustaa vaimonsa kanssa.

Tila on 1720 -40-luvuilla augmenttina eli aputilana tilalle Tuusmäki numerot 20 ja 21 (Tuomas Kärkkäisen ratsutila numero 21) ,välillä Pirilä numero 1 eli Niilo Kankkusen ratsutila numero 93.

Arvi Arvinpoika nuorempi Moneus hallitsee yhä ratsuväkeen (*Cav.*) kuuluvaa tilaa 1728 alkaen

aluksi Yrjö Hakuninpojan (*Jören Hagwinsson*), sitten Olli Juvosen (lienee jo seuraavaa sukupolvea) kanssa. Tila on Syväinen n:o 2.

Vuodesta 1748 on rakuunatilalla sekä Arvi Monniuksen että Olli Juvonen paikalla isäntänä Yrjö Hakuninpoika. Syy edellisten isäntien häviämiseen ei selviä käytetyistä lähteistä, tilalle tulee kuitenkin heti uusi mies. Aluksi tilaa hoitaa edellä mainittu Yrjö Hakuninpoika torppari Juho Janhusen kanssa, sitten jo vuodesta 1750 alkaen Olli Ilvonen itsellisten ja torpparien kanssa. Vuonna 1762 tilan tuotoista nauttii nimismies Martin (*Rike länsman*) kolmen torpparin kanssa.

II Ilvoset

Tila on palautunut jo 1770 takaisin Olli Ilvosen perhekunnalle, ja tilalla asuu pari itsellistä ja yksi torppari heidän kanssaan.

Vuoden 1794 maakirjasta ilmenee, että Olli on jo edesmennyt, ja tilaa hallitsee hänen leskensä yhdessä poikansa Kalle Ilvosen ja hänen vaimonsa kanssa. Tilalla asuu myös Kainulaisen ja Hämmäläisen sukukuntaa. Vuonna 1797 tilalla on myös Paavo Paavonpoika Ilvonen, ja 1800 ilmaantuu tilalle torppariksi Kalle Kilpeläinen vaimoineen.

Vuoden 1805 henkikirjassa tilalla on lisää väkeä kuten kolme itsellistä lisää. Kalle Ilvosen vaimo on jäänyt leskeksi.

Rippikirjat kertovat

Rantasalmen rippikirjassa ajanjaksolla 1812 -22 tilaa hallitsee 1. isäntänä Olli Ilvosen leski Magdalena Hämmäläinen poikansa Kallen kanssa, ja 2. isäntänä on Kalle Ilvonen (s.1753) poikansa Ollin (s.1777) kanssa. Tilalla on yksi torppari.

Ajanjaksolla 1824 – 36 tilalla onkin jo kolme Ilvosta vaimoineen isännöimässä, lisäksi 4. isäntänä Juho Väänänen vaimonsa kanssa. Myös torppari Niilo Seppänen vaimoineen asuu tilalla,

Ajanjaksolla 1837 – 47 tälle tilalle Syväinen n:o 2 on annettu isojaon perusteella uusi numero, mikä on Osikonmäki n:o 18. Tilojen uudet tunnuksot on merkitty rippikirjaan aikaisemman tilamerkinnän rinnalle. Koko Syväisen kylää ei löydy enää rippikirjan sivuilta.

Täällä Osikonmäki n:o 2 jatkavat edelleen kaikki kolme Ilvosen perhettä.

Tilalle on uutena henkilönä ilmestynyt itsellinen leskimies Mikko Eronen (s.07.01.1797).

Ilvola

Vuosisadan lopulla ajanjaksolla 1890 -1899 tilan nimenä on Osikonmäki n:o 18 Ilvola.

Tilan osuudesta 1/8 manttaalia omistaa Juho Aatu Ilvosen leski Adolfina Hämmäläinen (s.30.03.1836), ja lampuotina on Tahvo Turunen.

Toisen samansuuruisen osuuden haltijana on Pekka (Petter) Juhana Eronen (s.09.08.1851) vaimonsa Maria Östringin kanssa. Heillä on useita lapsia, ja taloudessa on myös piika.

Kolmannen vastaavanlaisen osuuden haltijaksi on merkitty Pekka Pekanpoika Kuronen (s.02.11.1828) perheineen. Heidät on kuitenkin ylivivattu ja tilalle on tullut Kalle Henrik Eronen (s.09.08.1858) vaimonsa Emma Ronkasen ja lastensa sekä isänsä leskimies Antti Juhana Eronen (s.07.05.1822) kanssa. Perheellä on useita renkejä.

III Eroset ja Erola

Kirjassa Erosen sukua I Marja-Liisa Rytilahti kertoo, että Mikko Eronen (s.27.07.1824) muutti avioituttuaan 1850 tilalle Osikonmäki n:o 18. Jäätyään leskeksi hän avioitui uudelleen, ja muutti uuden vaimon kotitaloon vanhalle ratsutilalle Osikonmäki n:o 8 talo 1.

Mikon poika Petter Juhana Eronen (katso edeltä) muutti takaisin vuonna 1881 synnyintaloonsa.

Petterin vanhin tytär Hilda Maria Asikainen ent. Makkonen o.s. Eronen (s.05.07.1884) palasi Enonkoskelta lastensa kanssa takaisin Erolaan, ja lunasti tilalta sisarusuudet.

Hänen poikansa Unto Makkonen (s.1919) viljeli tilaa, kunnes luovutti tilan pojalleen Teuvo Alpo Makkoselle (s. 1947), Hän asuu tilalla edelleen.

Tilan kolmannella osuudella mainittu Kalle Henrik Eronen perheineen asui sukukirjan mukaan useassa eri paikassa, sittemmin 1900-luvun alussa Lahdenkylä n:o 9:ssä.

IV Isojako ja Maanmittauslaitoksen rekisteritiedot

Rantasalmen isojakoon liittyvä katselmus pidettiin tilalla Syväinen n:o 2 maaliskuussa 1811. Tällöin selvitettiin tilaan kuuluvat maa-alueet, ja todettiin niiden vastaavan vuoden 1664 maantarkastuspöytäkirjan jakonumeroa 1227. Tilan asuinpaikka eli Vaahermäki tuli myös vahvistettua. Myös naapuritilojen kanssa oli rajankäynti.

Vuonna 1855 tehtiin tilan jakokirja, jossa luokiteltiin tilan maa-alueet ja vahvistettiin omistus. Tilan uudeksi jakonumeroksi muutettiin Osikonmäki numero 18. Tilalle annettiin nimi Juvola yhden 1700-luvun omistajan mukaan.

Maanmittauslaitoksen rekisteritiedoista ilmenee, että tilan **muodostumislista** on seuraavan lainen:

Tilan tunnus 681-415-18-0 Juvola

Isojako 1817-03-22

Halkominen 1858-10-11

Yhteishalkominen 1936-10-28

Useita lohkomisia sen jälkeen

Juvolasta on muodostettu seuraavat tilat:

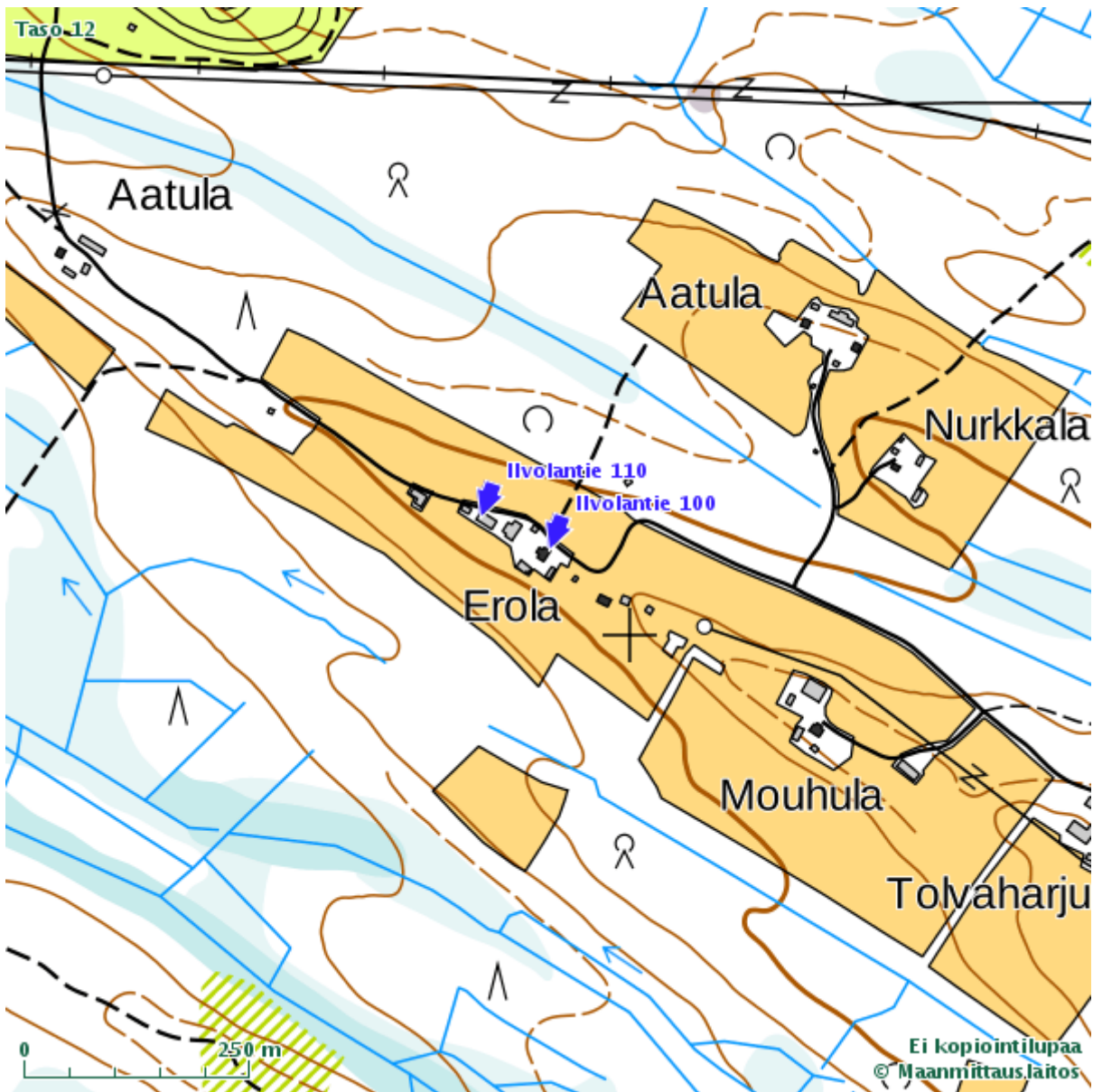
Länsilohko, Moottorirata, Ritvala, Aatula, Ilvola, Kontula, Erola, Mouhula ja Tervasuonmetsä.

Jälkikirjoitus

Tilan alkuperäinen nimi on Vaahermäki. Suomen kielen etymologisessa sanakirjassa sana Vaaher tarkoittaa Vaahteraa. Sana löytyy Lönnrothin sanakirjasta, ja se on levinnyt Laatokan, Pohjois-Karjalan ja Vermlannin alueille.

On mielenkiintoista käydä katsomassa nyt kyseisellä tilalla, onko siellä vielä jäljellä vaahteroita kuten oli vuonna 1541. Nimittäin siitä vuodesta tilan historian seurantani alkoi.

Aloitin tutkia äitini sukua Mustosia, ja päädyinkin tällä Vaahermäen tilalla isäni sukuun Erosiin.

Rantasalmi Vaahermäen alue nykyään. MML:n luvalla ote kartasta.